

Pe baricadele românismului...

Nicolae Dabija, *Țara mea de dincolo de Prut*, Bacău, Contexte, 2019, 397 p.

Promotor al reconstrucției identitarului românesc în Basarabia, Nicolae Dabija a consacrat acestui obiectiv nu doar activitatea sa politică, socială, managerială, ori didactică și publicistică, ci și pe cea artistică (poezie și proză), multe dintre creațiile sale lirice putând fi circumscrise temei mai sus menționate literatura fiind – se știe – cea mai puternică formă purtătoare de identitate națională. Unul dintre cele mai reprezentative poeme din această categorie este, fără îndoială, tocmai *Țara mea de dincolo de Prut*, inclus inițial în volumul *Literatura are chipul lui Dumnezeu* (Craiova, Editura „Scrisul românesc”, 1997), poem al cărui titlu a decis să-l împrumute acum culegerii cuprinzând editorialele publicate în 2013 în *Literatură și Artă*. Despre autorul acestora, Grigore Vieru – în prefața menționatului volum de versuri – spunea că este nu doar „un animator al vieții politice”, ci și „un eminent publicist, inima celei mai vibrante publicații basarabene *Literatură și Artă*, în care curajosul bărbat răstoarnă aproape săptămânal câte o brazdă de aur la rubrica editorială «Vai de capul nostru!»”. De altfel, Nicolae Dabija a colaborat intens, multă vreme, cu Grigore Vieru, atât în cadrul conducerii Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, cât și la săptămânalul *Literatura și Arta*, cea mai longevivă revistă de cultură de dincolo de Prut (întemeiată în 1954) – veritabilă citadelă a luptei pentru adoptarea grafiei latine, pentru impunerea limbii române și, nu în ultimul rând – după cum rezultă din paginile volumului *Țara mea de dincolo de Prut* –, pentru revenirea provinciei lor în granițele țării de la care fusese smulsă samavolnic de imperiul țarist, la 6 mai 1812... În acest context, alocarea unui număr de 50 de pagini din economia acestui volum unor „Întâmplări cu Grigore Vieru” nu este deloc fortuită. Secvențele respective, extrem de interesante și de neevitat pentru orice monograf al celor doi scriitori, conferă volumului de față un accentuat caracter memorialistic. Fiindcă e locul să spunem aici că *Țara mea de dincolo de Prut* este o scriere complexă, care ar putea fi revendicată nu doar de publicistică, eseistică, memorialistică, istorie și critică literară, ci și de alte categorii literare cum ar fi, de pildă, romanul. Căci, dacă *Tema pentru acasă*, capodopera incontestabilă a prozatorului Nicolae Dabija, a fost supranumită, pe bună dreptate, „Biblia suferinței neamului românesc”, volumul *Țara mea de dincolo de Prut* merită și el, cu prisosință, o astfel de etichetare/caracterizare. De altfel, volumul de care ne ocupăm aici se citește și el pe nerăsuflăte, cum se spune, fiind nu doar o scriere istorică (istoria neamului românesc din Basarabia, și nu numai), relatând o fascinantă poveste de dragoste (de dragoste de țară, de data asta), ci și un roman politic sau chiar roman polițist (a se vedea anchetele și procesele în care a fost târât autorul), dar mai ales un roman de război („război în timp de pace”, cum l-a numit cândva un jurnalist), fiindcă Nicolae Dabija realizează aici, punând cap la cap editorialele din *Literatura și Arta*, un veritabil jurnal de front, relatând „bătăliile” pe care e nevoit să le poarte cu antiromânii, în speță cu adversarii ideii de unire...

Firește, ca în orice război de lungă durată, unele bătălii sunt câștigate, altele pierdute. Să sperăm însă că victoria finală va aparține unioniștilor – căci timpul lucrează în favoarea lor – și că Nicolae Dabija va ajunge să-și vadă împlinit visul pe altarul căruia și-a jertfit întreaga viață, subsumându-i integral și cariera scriitoarească...

Referitor la această activitate de scriitor a lui Nicolae Dabija, academicianul Mihai Cimpoi – dând o înaltă apreciere atât talentului publicistic, cât și harului de povestitor al colegului său – se exprima astfel cu prilejul apariției romanului *Tema pentru acasă*: „Colegul Nicolae Dabija ne face mereu surprize. Poetul pe care-l cunoaștem, publicistul pe care-l citim în fiecare joi (eu, bunăoară, de acolo plec, de la editorialul lui Dabija) a venit cu un roman – *Tema pentru acasă* –, apărut la Editura Princeps-Edit, despre care prietenul nostru, editorul Daniel Corbu, afirmă că este un roman de Premiul Nobel, acesta deja a adunat reacții foarte pozitive. Nicolae Dabija are și dar epic: în articolele sale este un epic, are un dar de povestitor excepțional și romanul vine ca o confirmare a acestui dar” (În *Literatura și Arta*, 25 martie 2010, p. 5). La rândul său, criticul și istoricul literar Theodor Codreanu sesizase, încă în 1993, aportul verbului dabijian la „reînvierea sufletească a românilor basarabeni”, caracterizându-l astfel pe acest „modest și cuminte Orfeu al Basarabiei”: „O blândețe sfâșiată prelung străbate vocea lui Dabija ori de câte ori vorbește în public sau își rostește versurile.” („Nicolae Dabija și complexul lui Orfeu”, în *Literatura și Arta*, 21 octombrie 1993). În ceea ce mă privește, am avut prilejul să mă conving încă o dată de adevărul spuselor colegului Codreanu când – în emisiunea postului TV3 din 20 ianuarie 2019 a îndrăgitului compozitor și interpret Paul Surugiu, zis Fuego – academicianul Nicolae Dabija a recitat cu patos, într-o impecabilă limbă literară, în fata auditoriului din platou, poezia *Țara mea de dincolo de Prut*, așezată, în chip inspirat, în fruntea volumului eponim pe care încercăm a-l rezuma în cele ce urmează. Asemeni multora dintre spectatorii prezenți acolo, am lăcrimat și eu, ca de atâtea alte ori când am citit poezii, articole, eseuri sau romane semnate de Nicolae Dabija. Fiindcă, citindu-l sau ascultându-l (i-am auzit fascinat, de pildă, la Roman, în august 2018, un discurs emoționant pe tema unirii Basarabiei cu România), îți dai seama imediat că te afli în fața unui patriot adevărat, a unui devot al cauzei românismului și nu a unui demagog de genul acelor pe care Eminescu îi admonesta cândva în *Timpul*, spunându-le: „Naționalitatea trebuie simțită cu inima și nu vorbită cu gura!”

În această ordine de idei, am putea afirma, fără teama de a greși, că Nicolae Dabija poate fi asemănat cu Eminescu nu doar pe planul liricii patriotice, cu accente naționaliste, ci și pe cel al publicisticii militante. În multe din tabletele publicate în *Literatura și Arta*, Nicolae Dabija, precum odinioară Eminescu la *Timpul*, condamnă indiferența contemporanilor, lipsa de patriotism, corupția, frica, lașitatea, lipsa de demnitate etc. „Avem în Republica Moldova – scrie Nicolae Dabija – o conducere obosită, o frică obosită, o istorie obosită. Oamenii se dezic benevol de demnitate, de libertate. Ei fac tot mai mult ca să pară slugi perfecte, unelte ascultătoare. Mituiți (...) ei devin călăii propriilor idealuri, dar și al visurilor unui popor întreg. Idealurile vechi sunt substituite de unul singur: acela de a-i sluji impecabil pe cei care-și bat joc de noi fără întrerupere” (p. 238). Cu mâhnire în suflet, scriitorul patriot și publicistul militant constată că lucrarea sa de decenii întregi a fost, în bună măsură, zadarnică, întrucât nu toți locuitorii Republicii Moldova au priceput care e calea de urmat, pentru ei, în viitor. „Câtă bucurie – constată el, cu amărăciune – pe lumea de preoți și de mireni la venirea patriarhului Kirill. Parcă coborâse Dumnezeu pe pământ. Iar el sosise să „serbeze”, cu întreg poporul, ruperea în două a unei țări la 1812, și tot ce i-a urmat acestui act criminal: deportări, deznaționalizări, sechestrări, genocid, foamete, Siberie...Iar conducerea țărișoarei stătea cu capetele plecate, ca oaia la strungă.” Și tot aici : „Am văzut câțiva demnitari de-ai noștri sărutând cu tremur mâna patriarhului Kirill, dar și pe cea a lui Rogozin (vicepremierul guvernului moscovit-n.n.). I-am înțeles. La urma

urmei, e omenește să-ți fie frică. Frica nu trebuie condamnată. Trebuie condamnată lașitatea. Iar oamenii devin lași din frică. Lașitatea naște trădare, degradare, dezgust. Cea mai demnă de dispreț e lașitatea colectivă. Există popoare întregi în care e antrenat sentimentul de turmă.” (p. 238)

În paginile cărții răsună frecvent îndemnurile la luptă pentru deșteptare națională, pentru unire și pentru strângerea rândurilor românilor de pretutindeni. „Să facem tot ce depinde de noi – clama Nicolae Dabija în discursul rostit la adunarea solemnă dedicată aniversării a 95-a a Unirii Basarabiei cu România – pentru apropierea celor două maluri de Prut, astfel încât pe viitor să se creeze impresia că acestea aparțin uneia și aceleiași țări.” (p.114). Acuzat de unionism cu România, el vine cu argumente pertinente, în măsură să elucideze diverse aspecte culturale și politice, deplângând faptul că „nicăieri pe globul pământesc nu există un neam mai frământat, mai ciobit, mai frânt în bucăți – de vecini, de istorie, sau de tristețe – ca cel românesc” (p. 112). Criticând cu vehemență actuala stare politică și socială din Basarabia, Nicolae Dabija clamează o schimbare urgentă a lucrurilor, asumându-și rolul de formator, de catalizator al opiniei publice și, mai ales, pe cel de lider al Mișcării de Eliberare Națională.

Aflat, de peste patru decenii, „pe baricadele românismului”, Nicolae Dabija înțelege să facă propagandă în favoarea unirii pe toate căile: prin știri, interviuri, anchete, reportaje din cadrul activităților la care a participat, prin poezii și romane, dar și prin articole de opinie și, mai ales, prin discursurile rostite la întrunirile publice, în calitate sa de președinte al Forului Democrat al Românilor din Republica Moldova. Editorialele sale din *Literatura și Arta*, mai cu seamă, reprezintă o platformă extrem de eficientă pentru pregătirea unirii Basarabiei cu România, întrucât reușește să explice acolo, pe înțelesul publicului larg, o serie de concepte utilizate în discursurile publice, elucidând totodată controversile iscate în jurul diverselor evenimente ori decizii politice.

Adunate în *Țara mea de dincolo de Prut*, articolele lui Nicolae Dabija din 2013 reușesc să prindă pulsul epocii, înregistrând cu fidelitate atitudinile și opiniile care animă astăzi societatea basarabeană. Ideea reunificării Basarabiei cu Patria-Mamă, idee care străbate cartea de față de la un capăt la altul, este susținută consecvent, pas cu pas, fiind explicată și asumată de către autor. Deși publicate în urmă cu mai bine de cinci ani, textele din *Țara mea de dincolo de Prut* își păstrează încă prospețimea/ actualitatea, fiind la fel de interesante ca și în momentul apariției lor inițiale.

Veritabil manual de educație națională – cum s-a exprimat cândva Eugen Simion despre cele patru manuale de istorie (seria „Daciada”) semnate de Nicolae Dabija – *Țara mea de dincolo de Prut* promovează intens ideea necesității unirii Basarabiei cu România și, prin aceasta, integrarea mai rapidă a Republicii Moldova în Uniunea Europeană, acolo unde îi este locul și unde ar fi trebuit să se afle de mai multă vreme... Pentru toate acestea, volumul de față ar trebui să-i intereseze, prioritar, pe tinerii de azi de pe ambele maluri de Prut, oferindu-le o lectură agreabilă, nu doar captivantă și incitantă, cât mai ales – prin exemplele de curaj, tenacitate, demnitate, dragoste de neam – una instructivă și educativă. Era nevoie de o astfel de carte, așa încât credem că autorul ei se cuvine gratulat și omagiat, la modul cel mai sincer, pentru această remarcabilă izbândă editorială care este *Țara mea de dincolo de Prut!*

Liviu Chiscop